

УДК 338

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЧИННИК ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Сиволап Л. А. к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансово-економічної безпеки Маріупольський державний університет, м. Маріуполь

Сиволап Л. А. Служба безпеки підприємства як чинник його економічної безпеки.

В статті визначено сутність системи економічної безпеки підприємства, а також його основні характеристики. Надано тлумачення поняття «служба безпеки підприємства» та перераховано функцій, які виконує служба безпеки. Вказано на те що перелік функцій може змінюватись на кожному підприємстві в залежності від його цілей. В роботі перераховано основні об'єкти, які охороняє служба безпеки. Представлено ряд етапів, рекомендованих підприємцям при створенні служби економічної безпеки що складаються з: прийняття рішення про необхідність створення економічної безпеки; визначення загальних завдань служби економічної безпеки; розробка положення про службу економічної безпеки, визначення структури та затвердження штатів; набір кадрів. Розробка положення про службу економічної безпеки, визначення структури та затвердження штатів Наведено організаційну структуру економічної безпеки підприємства, яка наглядно доводить значну роль в цій структурі служби безпеки підприємства. В представленій структурі вказано основні підрозділи служби безпеки, такі як: маркетингова служба, служба економічної розвідки, аналітичні служби, технічні відділи, служба охорони. Визначено основні критерії оцінки ефективності та надійності служби безпеки. Розкрито основні чинники впливу на функціонування служби безпеки, такі як: економічна діяльність, законність, компетентність, ефективність, дублювання функцій.

Syvolap L. Security of enterprise Service as factor of him economic security.

In the article essence of the system of economic security is certain enterprise, and also him basic descriptions. Interpretation of concept «security of enterprise service» is given and it is enumerated functions that is executed by security service. It is indicated on that the list of functions can change on every enterprise depending on his aims. Basic objects that is guarded by security service are in-process enumerated. The row of the stages recommended businessmen at creation of economic security service that consist of is presented: decision-making about the necessity of creation of economic security; determination of general tasks of economic security service; development of position is about economic security, determination of structure and claim of the states service; set of shots. Development of position about economic security, determination of structure and claim of the states service an organizational structure over of economic security of enterprise, that evidently leads to a considerable role in this structure of security of enterprise service, is Brought. Basic subdivisions of security service are indicated in the presented structure, such as: marketing service, service of economic secret service, analytical services, technical departments, service of guard. The basic criteria of estimation of efficiency and reliability of security service are certain. The basic factors of influence are exposed on functioning of security service, such as: economic activity, legality, competence, efficiency, duplication of functions.

Сиволап Л.А. Служба безопасности предприятия как фактор его экономической безопасности.

В статье определена сущность системы экономической безопасности предприятие, а также его основные характеристики. Предоставлено толкование понятия «служба безопасности предприятия» и перечислено функций, которые выполняет служба безопасности. Указано на то что перечень функций может изменяться на каждом

предприятия в зависимости от его целей. В работе перечислены основные объекты, которые охраняет служба безопасности. Представлен ряд этапов, рекомендованных предпринимателям при создании службы экономической безопасности что состоят из, принятие решения о необходимости создания экономической безопасности; определение общих заданий службы экономической безопасности; разработка положения о службе экономической безопасности, определения структуры и утверждения штатов; набор кадров. Разработана структура о службе экономической безопасности, определения структуры и утверждения штатов Приведена организационная структура экономической безопасности предприятия, которая наглядно доводит значительную роль в этой структуре службы безопасности предприятия. В представленной структуре указаны основные подразделения службы безопасности, такие как: маркетинговая служба, служба экономической разведки, аналитические службы, технические отделы, служба охраны. Определены основные критерии оценки эффективности и надежности службы безопасности. Раскрыты основные факторы влияния на функционирование службы безопасности, такие как: экономическая деятельность, законность, компетентность, эффективность, дублирование функций.

Постановка проблеми. Умови діяльності сучасних підприємств характеризуються такими рисами, як: жорстка конкуренція, стрімке зростання нових видів та форм ведення бізнесу, організаційно-правові складнощі, тощо. Тому, сьогодні підприємства мають все більше приділяти увагу своїй економічній безпеці, зокрема виникає потреба у формуванні власної служби безпеки.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання економічної безпеки підприємства було досліджено у працях багатьох науковців, зокрема: О.В. Ареф'єва, О.М. Бандурка, З.С. Варналій, Б.В. Гунський, О.М. Джужа, С.Б. Довбня, Р.А. Калюжний, М.І. Камлик, С.В. Ківалов, Г.В. Козаченко, О.Є. Користін, С.Г. Міщенко, Н.І. Новікова, О.М. Сумець, Л.Д. Шарий, М.Л. Шелухін.

Метою статті виступає дослідження особливостей функціонування служби безпеки, яка дозволяє забезпечити економічну безпеку підприємства в сучасних умовах розвитку економіки.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку України за умов розширення недержавного сектору економіки все більш актуалізується проблема пошуку нових організаційно-правових рішень у сфері економічної безпеки, зокрема стосовно формування системи безпеки на підприємствах. Її становлення відповідає інтересам не лише підприємців – соціального прошарку, який є одним із важливих елементів формування громадянського суспільства, але і національним інтересам України в цілому [1]. В свою чергу, систему економічної безпеки підприємства можна визначити як взаємопов'язану сукупність спеціальних структур, засобів, методів і заходів, які забезпечують безпеку бізнесу від внутрішніх і зовнішніх загроз. У цьому контексті систему можна охарактеризувати комплексом управлінських, страхових, правових, економічних, охоронних, режимних, судово-правових та інших заходів із захисту бізнесу від незаконних посягань, мінімізації або уникнення матеріальних та інших втрат.

Переважно увесь комплекс заходів із забезпечення економічної безпеки покладається на службу безпеки підприємства, яку визначають, як спеціальний підрозділ, що входить до складу організаційної структури, діяльність якого спрямована на формування належного рівня економічної безпеки та нейтралізацію основних загроз, що можуть очікувати на підприємство в процесі здійснення його виробничо-господарської діяльності. [2]

Служба безпеки підприємства створюється в залежності від величини підприємства. Зазвичай такі служби формуються на великих підприємствах. А що стосується, економічної безпеки малих та середніх підприємства, то вона забезпечується місцевими органами внутрішніх справ або компетентними органами при державній службі безпеки.

Головні функції, які виконує служба безпеки: охорона виробничо-господарської діяльності та захист відомостей, що є комерційною таємницею підприємства; організація

роботи з правового та інженерно-технічного захисту комерційних таємниць підприємства; запобігання необґрунтованому допуску й доступу до відомостей, які становлять комерційну таємницю; організація спеціального діловодства, яке унеможливує одержання відомостей, віднесених до комерційної таємниці; виявлення та локалізація можливих каналів витоку конфіденційної інформації в процесі діяльності та екстремальних ситуацій; створення і організація такого режиму безпеки всіх видів діяльності, які б виключали зустрічі, переговори й наради в рамках ділового співробітництва підприємств з іншими партнерами; забезпечення охорони приміщень, устаткування, офісів, продукції та технічних засобів, необхідних для виробничої або іншої діяльності; організація особистої безпеки керівництва та провідних менеджерів і спеціалістів підприємства; оцінювання маркетингових ситуацій та неправомірних дій конкурентів і зловмисників. [3]

Перелік конкретних завдань і функцій визначається залежно від виду об'єкта, його структури, специфіки його діяльності і може мати й інші функції та завдання. Для кожного об'єкта охорони вони визначаються окремо.

У нормативних документах, які визначають організацію діяльності служби безпеки підприємств, виокремлюються конкретні об'єкти, що підлягають захисту від потенційних загроз і протиправних посягань. Основні об'єкти безпеки [4]:

- персонал – керівні працівники, персонал, який володіє інформацією, яка є комерційною таємницею;
- матеріальні цінності та фінансові кошти (будівлі, споруди, устаткування, транспорт, валюта, коштовні речі, фінансові документи);
- інформаційні ресурси з обмеженим доступом;
- засоби та системи комп'ютеризації діяльності підприємства (організації);
- технічні засоби та системи охорони й захисту матеріальних та інформаційних ресурсів.

Створення служби власної економічної безпеки представляє на практиці найбільшу трудність, оскільки кожен суб'єкт підприємництва суто індивідуальний, оскільки специфічна його діяльність. Однак, можна виділити ряд етапів, рекомендованих підприємцям при створенні служби економічної безпеки:

1. Прийняття рішення про необхідність створення економічної безпеки. Питання про створення служби безпеки повинно виникати в момент прийняття рішення про організацію фірми, в залежності від обраного виду діяльності, обсягу передбачуваної до виробництва продукції, розміру річного обороту і прибутку, використання секретів виробництва, кількості працівників тощо. Засновники повинні заздалегідь передбачити необхідність створення служби безпеки. Після державної реєстрації приймається остаточне рішення про створення служби економічної безпеки. У разі позитивного вирішення питання визначається відповідальна особа, яка буде безпосередньо займатися організацією служби економічної безпеки.

2. Визначення загальних завдань служби економічної безпеки.

3. Розробка положення про службу економічної безпеки, визначення структури та затвердження штатів. Наявність відповідної законодавчої бази дозволяє створити легальну службу безпеки.

4. Набір кадрів. Працівниками можуть бути люди, які спеціально або постійно займаються цією діяльністю як основною, та залучені спеціалісти. При підборі постійних працівників найвагомим виступає професійна підготовка [5]

Вище зазначене, доводить значну роль та необхідність існування служби безпеки на підприємстві, яка виступає невід'ємним елементом досягнення економічної безпеки всього підприємства. На рис. 1 зображено організаційну структуру економічної безпеки підприємства, яка показує центральне значення служби безпеки та показує її склад.

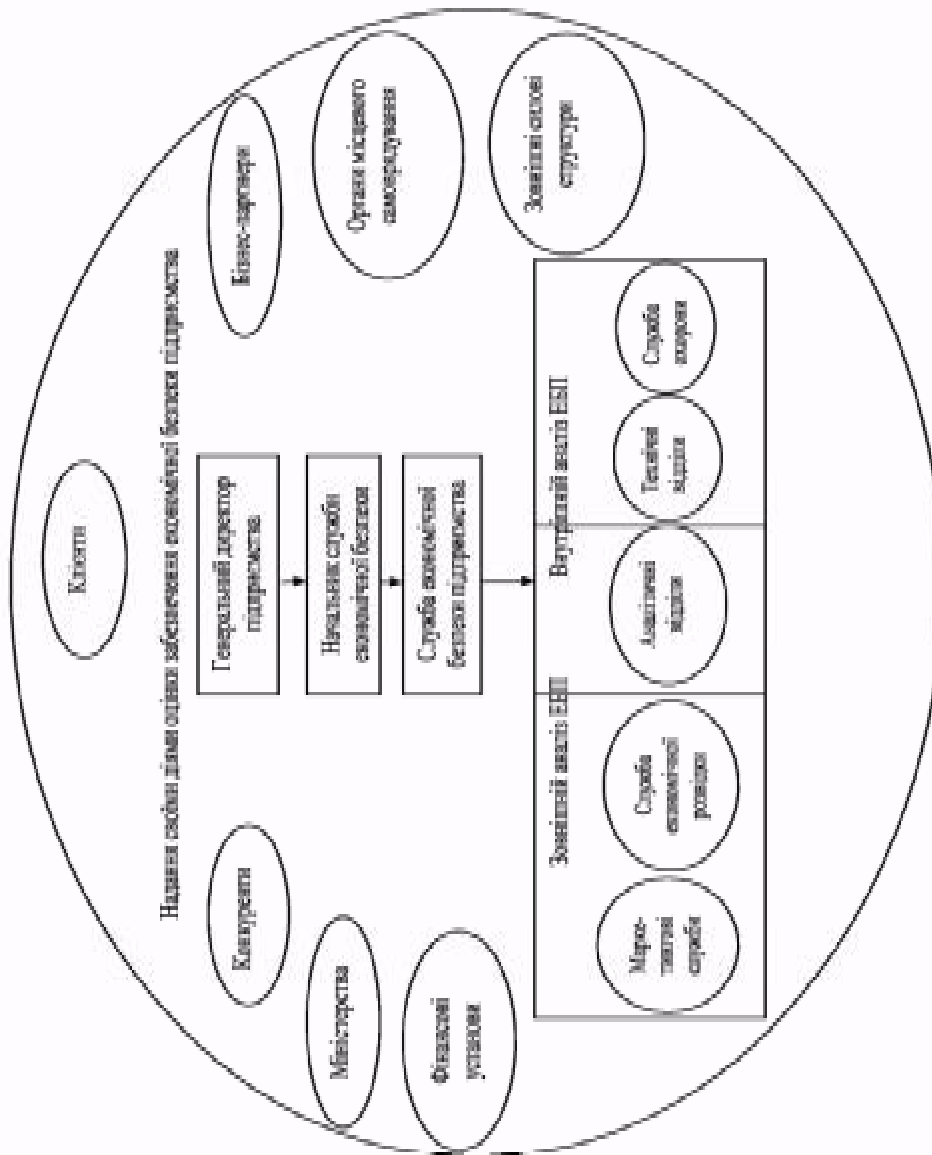

Рисунок. 1. Організаційна структура щодо забезпечення економічної безпеки підприємства [4]

Основними критеріями оцінки ефективності та надійності служби безпеки є: сталий розвиток, збереження і примноження матеріальних цінностей підприємства, високий рівень конкурентоспроможності продукції; використання інноваційних технологій у виробничій діяльності; недоторканість комерційної інформації і всіх ресурсів; своєчасне попередження кризових ситуацій і нейтралізація негативних чинників, що впливають на діяльність підприємства. [2] При формуванні та підтримки діяльності служби безпеки підприємства необхідно враховувати чинники, які значно впливають на ефективність її функціонування (табл. 1)

Таблиця 1 – Чинники впливу на функціонування служби безпеки [6]

Чинник	Вплив керівника підприємства	Ризик
Економічна доцільність	Фінансовий Вартість фінансових витрат на забезпечення СБ не повинна перевищувати оптимального рівня, оскільки втрачається економічний ефект від її функціонування	Створення служби, функціонування якої буде зведено тільки до «проїдання бюджету»
Законність	Правовий В ході функціонування СБ можливі випадки представлення недостовірної інформації про діяльність окремих осіб	Втрата кваліфікованих працівників (їх перехід до конкурентів). Розгляд суперечок в судовому порядку

Компетентність	Кадровий Працівники СБ повинні виконувати поставлені перед ними завдання на професійному рівні, а при необхідності — спеціалізуватися по основних напрямках функціонування підприємства	Прийняття на роботу працівників з низьким професійним досвідом або звільнених з попереднього місця роботи за порушення чинного законодавства
Ефективність	Кадровий Створення умов, відповідно до яких працівники СБ у разі звільнення не могли б використати інформацію з метою спричинення збитку підприємству. Робота СБ спрямована на мінімізацію ризиків	Отримання конкурентами інформації, що представляє комерційну таємницю підприємства. Неефективна діяльність СБ може стати причиною як втрати ресурсів, так і зміни її кадрового складу
Дублювання функцій	Організаційний Можливі випадки, коли функції СБ ідентичні функціям служб внутрішнього аудиту	Конфлікт між вказаними підрозділами, неефективне використання бюджету на зміст цих структур

Висновки. Аналіз функціонування служби безпеки підприємства, зокрема визначення його функцій та об'єктів охорони дозволяє свідчити про її значний вплив на забезпечення економічної безпеки всього підприємства. Включення служби безпеки до організаційної структури щодо забезпечення економічної безпеки підприємства дозволить запобігти негативних наслідків від дії, як внутрішніх, так і зовнішніх загроз на підприємство.

Список використаних джерел:

1. Новікова Н.І. Правова регламентація діяльності служби безпеки підприємства як складова його економічної безпеки / Н.І. Новікова // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского Серия «Юридические науки». - Том 26 (65). - 2013. - № 2-1 (Ч. 1). - С. 352-357.
2. Васильєв О.В. Формування системи управління економічною безпекою промислових підприємств / Олексій Вікторович Васильєв, Вікторія Ігорівна Мейта // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Том 14. – № 2. – С. 138-145.
3. Судакова О.І. Організація служби економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rusnauka.com/12.APSN_2007/Economics/20025.doc.htm
4. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник / укл. І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012 – 257 с.
5. Лабунская С.В. Особенности количественного определения уровня внутренних угроз экономической безопасности деятельности предприятия / С.В. Лабунская, Е.В. Прокопишина // Бизнес Информ.–2007. – № 11. – С. 97 – 102.
6. Создание на предприятии службы безопасности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hrliga.com/index.php?id=1085&module=profession&op=view>

Ключові слова: економічна безпека, служба безпеки, організаційна структура, чинники впливу, функції служби безпеки, етапи створення служби безпеки.

Ключевые слова: экономическая безопасность, служба безопасности, организационная структура, факторы влияния, функции службы безопасности, этапы создания службы безопасности.

Keywords: economic security, security service, organizational structure, factors of influence, function of security service, stages of creation of security service.